תלישה לאו בלום היא. והא דתמרי' בפ' כיסוי הדם (חולין דף פט.) דעפר הנלחת שרי לכתיב ותת כל אלה תקצון אל תוך רחובה ושרפת מי שתינו מחוסר אלא קציצה ושרפה יצא זה שמחוסר תלישה וקציצה ושריפה לא דמי לעפר הנזיף טפי מחובר מעך הגעון בתרך: **כלילי עלמא.** יש גורסין (1) קלי משום דתמר בסמוך קלת ואין לחוש כך דתמכתן נמי בפרק ד' מיתות (לקמן דף סו.) גבי מלחיה לא תקלל דתמר ליכתוב לא תקל: **קבורה משום בזיונא או משום כפרה.** ע"כ איכא כפרה כדתמרי' לקמן (דף מז:) (בפ' ד' מיתות) כפרה מתימא הוי מכי חזו ערעה דקיבלה פורתא אלא תפי' מי איכא בזיונא וכפרה מיבעי ליה כי עיקר ות"ת והא איכא כפרה טפי אלא נקבר מתנקבר כדתניא בתמעתין (לקמן מז.) סימן יפה לו למת שנפרעין ממנו לאחר מיתה מת לא נספד ולא נקבר וי"ל דלאו לא נקבר כלל קאמר אלא לא נקבר לפי כבודו והאי בזיונא דהכא לאו בזיונא דמת קאמר דאם כן אמאי לא כל כמיניה אלא בזיונא דמתתא אבל למת (2) אית לו בזיון אם אינו שוכב על המטה בכבוד:

לא תקברוהו להוא גברא. והא דתמר בריש פ"ט דסנהדרין (דף פד.) דהמוכר קברו בחיי בני משפחה וקוברים אותו בע"כ משום פגם משפחה אחי התם דבעי לזיקברוה בחד דוכתא (3):

הספידא יקרא דחיי. תימה הא דתמר בפ' הערל (יבמות דף עח.) אל תאות ואל תיח דמתים אל תאות אלא נספד כהלכה ואי משום יקרא דחיי הרי מחלו ישראל על כבודן אלא הספידוהו וי"ל דילמא היו לפופדו להרחות שנטערין עליו מפני דוד ועוד דאפי' הוי יקרא דחיי אחי מלך לחיכא בזיון טפי לגביה אלא נספד כהלכה: אכל

ואלא היו מתאבלין אבל אונגין שאין אנינות אלא בלבב: **גמ'** תנו רבנן אילו נאמר חטא ותלית הייתי אומר תולין אותו ואחר כך ממיתין אותו כדרך שהמלכות עושה תלמוד לומר [1]והומת ותלית ממיתין אותו ואח"כ תולין אותו הא כיצד [2]משהין אותו עד סמוך לשקיעת החמה וגומרין את דינו וממיתין אותו ואח"כ תולין אותו אחד קושר ואחד מתיר כדי לקיים מצות תלייה ת"ר [1]עץ שומע אני בין בתלוש בין במחובר ת"ל [2]כי קבר [3]מי שאינו מחוסר אלא קבורה יצא זה שמחוסר קציצה וקבורה ר' יוסי אומר מי שאינו מחוסר אלא קבורה יצא זה שמחוסר תלישה וקבורה ורבנן תלישה לאו כלום היא: כלומר מפני מה זה תלוי מפני שבירך כו': תניא [4]אומר ר"מ משלו משל למה הדבר דומה לשני אחים תאומים בעיר אחת אחד מינוהו מלך ואחד יצא לליסטיות צוה המלך ותלאוהו כל הרואה אותו אומר מאיר כו': מאי משמע אמר אביי כמאן דאמר קל לית אמר ליה רבא א"כ כבד עלי ראשי כבד עלי זרועי מיבעי ליה אלא אמר רבא כמאן דאמר קיל לי עלמא האי מיבעי ליה לגופה א"כ נימא קרא מקלל מאי קללת ואימא כוליה להכי הוא דאתא א"כ נימא קרא קלת מאי קללת ש"מ תרתי: ולא זו בלבד כו': [3]א"ר יוחנן משום ר"ש בן יוחי מנין למלין את מתו שעובר עליו בל"ת ת"ל כי קבר תקברנו מכאן למלין את מתו שעובר בלא תעשה איכא דאמרי אמר רבי יוחנן משום ר"ש בן יוחי רמז לקבורה מן התורה מניין [4]ת"ל כי קבר תקברנו מכאן רמז לקבורה מן התורה א"ל שבור מלכא לרב חמא קבורה מה"ת מניין אישתיק ולא א"ל ולא מידי אמר רב אחא בר יעקב אימסר עלמא בידא דמפשאי דאיבעי ליה למימר כי קבור דליעבד ליה [3]ארון תקברנו לא משמע ליה ונימא מדאיקבור צדיקי מנהגא בעלמא מדקבריה הקב"ה למשה דלא לישתני ממנהגא ת"ש [3]וספדו לו כל ישראל וקברו אותו דלא לישתני ממנהגא [4]לא יספדו ולא יקברו לדומן על פני האדמה יהיו דלישתנו ממנהגא איבעיא להו קבורה משום בזיונא הוא או משום כפרה הוא למאי נפקא מינה דאמר לא בעינא דליקברוה להוהא גברא אי אמרת משום בזיונא הוא [5]לא כל כמיניה ואי אמרת משום כפרה הוא הא אמר לא בעינא כפרה מאי ת"ש מדאיקבור צדיקי ואי אמרת משום כפרה צדיקי לכפרה צריכי אין דכתיב [5]אדם אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא ת"ש וספדו לו כל ישראל [6]וקברו אותו ואי אמרת כי היכי דתיהוי ליה כפרה הנך נמי ליקברו כי היכי דתיהוי להו כפרה [7]האי דצדיק הוא תיהוי ליה כפרה הנך לא ליהוי להו כפרה ת"ש לא יספדו ולא יקברו דלא תיהוי להו כפרה איבעיא להו הספידא יקרא דחיי הוי או [1]יקרא דשכבי הוי למאי נפקא מינה [2]דאמר לא תספדוה להוהא גברא אי נמי [3]לאפוקי מיורשין ת"ש [4]ויבא אברהם לספוד לשרה ולבכותה ואי אמרת משום יקרא דחיי הוא משום יקרא דאברהם משהו לה לשרה שרה גופה ניחא לה כי היכי דמייקר בה אברהם ת"ש וספדו לו כל ישראל וקברו אותו ואי אמרת משום יקרא דחיי הוא הנך בני יקרא נינהו ניחא להו לצדיקיא דמייקרי בהו אינשי ת"ש לא יספדו ולא יקברו לא ניחא לצדיקיא דמייקרי ברשיעייא תא שמע [5]בשלום תמות ובמשרפות אבותיך המלכים הראשונים אשר היו לפניך כן ישרפו לך והוי אדון יספדו דחיי הוא מאי נפקא ליה מיניה הכי קאמר ליה לייקרו ביך ישראל כי היכי דמתייקרי באבהתך ת"ש

ולא היו מתאבלין אבל אונגין שאין אנינות אלא בלבב. תנו רבנן אילו נאמר חטא ותלית הייתי אומר תולין אותו ואחר כך ממיתין אותו כדרך שהמלכות עושה תלמוד לומר והומת ותלית ממיתין אותו ואח"כ תולין אותו הא כיצד משהין אותו עד סמוך לשקיעת החמה וגומרין את דינו וממיתין אותו ואח"כ תולין אותו אחד קושר ואחד מתיר כדי לקיים מצות תלייה ת"ר עץ שומע אני בין בתלוש בין במחובר ת"ל כי קבר מי שאינו מחוסר אלא קבורה יצא זה שמחוסר קציצה וקבורה ר' יוסי אומר מי שאינו מחוסר אלא קבורה יצא זה שמחוסר תלישה וקבורה ורבנן תלישה לאו כלום היא: כלומר מפני מה זה תלוי מפני שבירך כו': תניא אומר ר"מ משלו משל למה הדבר דומה לשני אחים תאומים בעיר אחת אחד מינוהו מלך ואחד יצא לליסטיות צוה המלך ותלאוהו כל הרואה אותו אומר מאיר כו': מאי משמע אמר אביי כמאן דאמר קל לית אמר ליה רבא א"כ כבד עלי ראשי כבד עלי זרועי מיבעי ליה אלא אמר רבא כמאן דאמר קיל לי עלמא האי מיבעי ליה לגופה א"כ נימא קרא מקלל מאי קללת ואימא כוליה להכי הוא דאתא א"כ נימא קרא קלת מאי קללת ש"מ תרתי: ולא זו בלבד כו': א"ר יוחנן משום ר"ש בן יוחי מנין למלין את מתו שעובר עליו בל"ת ת"ל כי קבר תקברנו מכאן למלין את מתו שעובר בלא תעשה איכא דאמרי אמר רבי יוחנן משום ר"ש בן יוחי רמז לקבורה מן התורה מניין ת"ל כי קבר תקברנו מכאן רמז לקבורה מן התורה א"ל שבור מלכא לרב חמא קבורה מה"ת מניין אישתיק ולא א"ל ולא מידי אמר רב אחא בר יעקב אימסר עלמא בידא דמפשאי דאיבעי ליה למימר כי קבור דליעבד ליה ארון תקברנו לא משמע ליה ונימא מדאיקבור צדיקי מנהגא בעלמא מדקבריה הקב"ה למשה דלא לישתני ממנהגא ת"ש וספדו לו כל ישראל וקברו אותו דלא לישתני ממנהגא לא יספדו ולא יקברו לדומן על פני האדמה יהיו דלישתנו ממנהגא איבעיא להו קבורה משום בזיונא הוא או משום כפרה הוא למאי נפקא מינה דאמר לא בעינא דליקברוה להוהא גברא אי אמרת משום בזיונא הוא לא כל כמיניה ואי אמרת משום כפרה הוא הא אמר לא בעינא כפרה מאי ת"ש מדאיקבור צדיקי ואי אמרת משום כפרה צדיקי לכפרה צריכי אין דכתיב אדם אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא ת"ש וספדו לו כל ישראל וקברו אותו ואי אמרת כי היכי דתיהוי ליה כפרה הנך נמי ליקברו כי היכי דתיהוי להו כפרה האי דצדיק הוא תיהוי ליה כפרה הנך לא ליהוי להו כפרה ת"ש לא יספדו ולא יקברו דלא תיהוי להו כפרה איבעיא להו הספידא יקרא דחיי הוי או יקרא דשכבי הוי למאי נפקא מינה דאמר לא תספדוה להוהא גברא אי נמי לאפוקי מיורשין ת"ש ויבא אברהם לספוד לשרה ולבכותה ואי אמרת משום יקרא דחיי הוא משום יקרא דאברהם משהו לה לשרה שרה גופה ניחא לה כי היכי דמייקר בה אברהם ת"ש וספדו לו כל ישראל וקברו אותו ואי אמרת משום יקרא דחיי הוא הנך בני יקרא נינהו ניחא להו לצדיקיא דמייקרי בהו אינשי ת"ש לא יספדו ולא יקברו לא ניחא לצדיקיא דמייקרי ברשיעייא תא שמע בשלום תמות ובמשרפות אבותיך המלכים הראשונים אשר היו לפניך כן ישרפו לך והוי אדון יספדו דחיי הוא מאי נפקא ליה מיניה הכי קאמר ליה לייקרו ביך ישראל כי היכי דמתייקרי באבהתך ת"ש

ולא היו מתאבלין אבל אונגין. עליהן כדי שתהא בזיונן כפרה להן תלת מונין בלבד דתין זה כבוד להרוג ותין כפרתו ממעטת בכך שתין מניעות תלת בלב בלבד: **גמ' מפני מה אומרים.** תת גמר דינו ותין תולין אותו אחרית שמא יתרשלו בקבורתו ויבא לידי שכחה תלת מונין לשקיעת החמה כדי שיקברוהו מיד: **אחד קושר ואחד מתיר.** כלומר תין שהות ביניהם: **ת"ל [כי] קבור.** מריבויא משמע ליה לתלף עד בעי קבורה: **יכול זה.** מחובר שמחוסר קציצה תבל נעוץ מיהת הוי: **רבי יוסי אומר.** תף נעוץ מתמעט תן המשמעות הזה שמחוסר תלישה וקבורה: **לאו כלום היא.** תין כתן מסרון מעשה: **לאחי מחומים הוי.** תף תדם עשוי בדיוקנו של מקום: **קל ניים.** תיני קל: **ת"ר.** דקלני דמתני' לאו כיוון הוא תלת קל תיני כבד תני מיבעי ליה: **קיל לי עלמא.** (תיני) מכנה ותינו רוצה להזכיר בבידות בעלמו: **לגופה.** לומר שהמגדף בתלייה ומייה ילפינן לאחריני: **ת"ל כי קבר תקברנו.** מריבויא דריש כל המתים: **רמז לקבורה.** שתדם חייב לקבור תת מתו: **דליעביד ליה אחרן.** תבל קבורת התרן תת משמע ליה מייה ולהכי תת אמר ליה מהתי. ופרכינן ליתת ליה מדבויא דתקברנו. ומאי תת משמע ליה (4) לעכו"ס למהוי דרתה מדבויא: **ואימא מדאיקבור לזדיקי.** תברהם ילתק ויעקב. ומאי מנהג בעלמא הוא שנהגו כן קודש לכן: **ואימא ליה מדקבר רחמנא לאפה.** תלמא בעלמו הסכימה. ומאי דילמא כי היכי דלא ליתתי מאה ממנהגא בעלמא: **וספדו לו.** בתייה כן ירבעם כתיב ואתיה הכתובי נתנבא עליו דבר זה לשבח יען כי נמצא בו דבר טוב אל יי אלהי ישראל בבית ירבעם: מלכים א יד יג 4. ממותי תחללאים יתמו לא יספדו ולא יקברו לדמן על פני האדמה יהיו ובחרב וברעב יכלו והיתה נבלתם למאכל לעוף השמים ולבהמת הארץ: ירמיהו טז ד 5. כי אדם אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא: קהלת ז כ 6. ותמת שרה בקריית ארבע הוא חברון בארץ בנען ותבא אברהם לספד לשרה ולבכתה: בראשית כג ב 7. בשלום תמות ובמשרפות אבותיך המלכים הראשונים אשר היו לפניך כן ישרפו לך והוי אדון יספדו לך אחי אתה אם אחות לנו היי לאלפי רבבה ויירש זרעך את שער שונאיו: בראשית כד ס 8. ויאמר אליו אברהם אל תשב נא שמה: בראשית יט ב 9. ויאמר אליו אל תשב כי רחוב בלילה ולנו בחוץ כי ברחוב נלין: בראשית יט ב 10. ויאמר אליו אל תשב כי רחוב בלילה ולנו בחוץ כי ברחוב נלין: בראשית יט ב 11. ויאמר אליו אל תשב כי רחוב בלילה ולנו בחוץ כי ברחוב נלין: בראשית יט ב 12. ויאמר אליו אל תשב כי רחוב בלילה ולנו בחוץ כי ברחוב נלין: בראשית יט ב 13. ויאמר אליו אל תשב כי רחוב בלילה ולנו בחוץ כי ברחוב נלין: בראשית יט ב 14. ויאמר אליו אל תשב כי רחוב בלילה ולנו בחוץ כי ברחוב נלין: בראשית יט ב 15. ויאמר אליו אל תשב כי רחוב בלילה ולנו בחוץ כי ברחוב נלין: בראשית יט ב 16. ויאמר אליו אל תשב כי רחוב בלילה ולנו בחוץ כי ברחוב נלין: בראשית יט ב 17. ויאמר אליו אל תשב כי רחוב בלילה ולנו בחוץ כי ברחוב נלין: בראשית יט ב 18. ויאמר אליו אל תשב כי רחוב בלילה ולנו בחוץ כי ברחוב נלין: בראשית יט ב 19. ויאמר אליו אל תשב כי רחוב בלילה ולנו בחוץ כי ברחוב נלין: בראשית יט ב 20. ויאמר אליו אל תשב כי רחוב בלילה ולנו בחוץ כי ברחוב נלין: בראשית יט ב 21. ויאמר אליו אל תשב כי רחוב בלילה ולנו בחוץ כי ברחוב נלין: בראשית יט ב 22. ויאמר אליו אל תשב כי רחוב בלילה ולנו בחוץ כי ברחוב נלין: בראשית יט ב 23. ויאמר אליו אל תשב כי רחוב בלילה ולנו בחוץ כי ברחוב נלין: בראשית יט ב 24. ויאמר אליו אל תשב כי רחוב בלילה ולנו בחוץ כי ברחוב נלין: בראשית יט ב 25. ויאמר אליו אל תשב כי רחוב בלילה ולנו בחוץ כי ברחוב נלין: בראשית יט ב 26. ויאמר אליו אל תשב כי רחוב בלילה ולנו בחוץ כי ברחוב נלין: בראשית יט ב 27. ויאמר אליו אל תשב כי רחוב בלילה ולנו בחוץ כי ברחוב נלין: בראשית יט ב 28. ויאמר אליו אל תשב כי רחוב בלילה ולנו בחוץ כי ברחוב נלין: בראשית יט ב 29. ויאמר אליו אל תשב כי רחוב בלילה ולנו בחוץ כי ברחוב נלין: בראשית יט ב 30. ויאמר אליו אל תשב כי רחוב בלילה ולנו בחוץ כי ברחוב נלין: בראשית יט ב 31. ויאמר אליו אל תשב כי רחוב בלילה ולנו בחוץ כי ברחוב נלין: בראשית יט ב 32. ויאמר אליו אל תשב כי רחוב בלילה ולנו בחוץ כי ברחוב נלין: בראשית יט ב 33. ויאמר אליו אל תשב כי רחוב בלילה ולנו בחוץ כי ברחוב נלין: בראשית יט ב 34. ויאמר אליו אל תשב כי רחוב בלילה ולנו בחוץ כי ברחוב נלין: בראשית יט ב 35. ויאמר אליו אל תשב כי רחוב בלילה ולנו בחוץ כי ברחוב נלין: בראשית יט ב 36. ויאמר אליו אל תשב כי רחוב בלילה ולנו בחוץ כי ברחוב נלין: בראשית יט ב 37. ויאמר אליו אל תשב כי רחוב בלילה ולנו בחוץ כי ברחוב נלין: בראשית יט ב 38. ויאמר אליו אל תשב כי רחוב בלילה ולנו בחוץ כי ברחוב נלין: בראשית יט ב 39. ויאמר אליו אל תשב כי רחוב בלילה ולנו בחוץ כי ברחוב נלין: בראשית יט ב 40. ויאמר אליו אל תשב כי רחוב בלילה ולנו בחוץ כי ברחוב נלין: בראשית יט ב 41. ויאמר אליו אל תשב כי רחוב בלילה ולנו בחוץ כי ברחוב נלין: בראשית יט ב 42. ויאמר אליו אל תשב כי רחוב בלילה ולנו בחוץ כי ברחוב נלין: בראשית יט ב 43. ויאמר אליו אל תשב כי רחוב בלילה ולנו בחוץ כי ברחוב נלין: בראשית יט ב 44. ויאמר אליו אל תשב כי רחוב בלילה ולנו בחוץ כי ברחוב נלין: בראשית יט ב 45. ויאמר אליו אל תשב כי רחוב בלילה ולנו בחוץ כי ברחוב נלין: בראשית יט ב 46. ויאמר אליו אל תשב כי רחוב בלילה ולנו בחוץ כי ברחוב נלין: בראשית יט ב 47. ויאמר אליו אל תשב כי רחוב בלילה ולנו בחוץ כי ברחוב נלין: בראשית יט ב 48. ויאמר אליו אל תשב כי רחוב בלילה ולנו בחוץ כי ברחוב נלין: בראשית יט ב 49. ויאמר אליו אל תשב כי רחוב בלילה ולנו בחוץ כי ברחוב נלין: בראשית יט ב 50. ויאמר אליו אל תשב כי רחוב בלילה ולנו בחוץ כי ברחוב נלין: בראשית יט ב 51. ויאמר אליו אל תשב כי רחוב בלילה ולנו בחוץ כי ברחוב נלין: בראשית יט ב 52. ויאמר אליו אל תשב כי רחוב בלילה ולנו בחוץ כי ברחוב נלין: בראשית יט ב 53. ויאמר אליו אל תשב כי רחוב בלילה ולנו בחוץ כי ברחוב נלין: בראשית יט ב 54. ויאמר אליו אל תשב כי רחוב בלילה ולנו בחוץ כי ברחוב נלין: בראשית יט ב 55. ויאמר אליו אל תשב כי רחוב בלילה ולנו בחוץ כי ברחוב נלין: בראשית יט ב 56. ויאמר אליו אל תשב כי רחוב בלילה ולנו בחוץ כי ברחוב נלין: בראשית יט ב 57. ויאמר אליו אל תשב כי רחוב בלילה ולנו בחוץ כי ברחוב נלין: בראשית יט ב 58. ויאמר אליו אל תשב כי רחוב בלילה ולנו בחוץ כי ברחוב נלין: בראשית יט ב 59. ויאמר אליו אל תשב כי רחוב בלילה ולנו בחוץ כי ברחוב נלין: בראשית יט ב 60. ויאמר אליו אל תשב כי רחוב בלילה ולנו בחוץ כי ברחוב נלין: בראשית יט ב 61. ויאמר אליו אל תשב כי רחוב בלילה ולנו בחוץ כי ברחוב נלין: בראשית יט ב 62. ויאמר אליו אל תשב כי רחוב בלילה ולנו בחוץ כי ברחוב נלין: בראשית יט ב 63. ויאמר אליו אל תשב כי רחוב בלילה ולנו בחוץ כי ברחוב נלין: בראשית יט ב 64. ויאמר אליו אל תשב כי רחוב בלילה ולנו בחוץ כי ברחוב נלין: בראשית יט ב 65. ויאמר אליו אל תשב כי רחוב בלילה ולנו בחוץ כי ברחוב נלין: בראשית יט ב 66. ויאמר אליו אל תשב כי רחוב בלילה ולנו בחוץ כי ברחוב נלין: בראשית יט ב 67. ויאמר אליו אל תשב כי רחוב בלילה ולנו בחוץ כי ברחוב נלין: בראשית יט ב 68. ויאמר אליו אל תשב כי רחוב בלילה ולנו בחוץ כי ברחוב נלין: בראשית יט ב 69. ויאמר אליו אל תשב כי רחוב בלילה ולנו בחוץ כי ברחוב נלין: בראשית יט ב 70. ויאמר אליו אל תשב כי רחוב בלילה ולנו בחוץ כי ברחוב נלין: בראשית יט ב 71. ויאמר אליו אל תשב כי רחוב בלילה ולנו בחוץ כי ברחוב נלין: בראשית יט ב 72. ויאמר אליו אל תשב כי רחוב בלילה ולנו בחוץ כי ברחוב נלין: בראשית יט ב 73. ויאמר אליו אל תשב כי רחוב בלילה ולנו בחוץ כי ברחוב נלין: בראשית יט ב 74. ויאמר אליו אל תשב כי רחוב בלילה ולנו בחוץ כי ברחוב נלין: בראשית יט ב 75. ויאמר אליו אל תשב כי רחוב בלילה ולנו בחוץ כי ברחוב נלין: בראשית יט ב 76. ויאמר אליו אל תשב כי רחוב בלילה ולנו בחוץ כי ברחוב נלין: בראשית יט ב 77. ויאמר אליו אל תשב כי רחוב בלילה ולנו בחוץ כי ברחוב נלין: בראשית יט ב 78. ויאמר אליו אל תשב כי רחוב בלילה ולנו בחוץ כי ברחוב נלין: בראשית יט ב 79. ויאמר אליו אל תשב כי רחוב בלילה ולנו בחוץ כי ברחוב נלין: בראשית יט ב 80. ויאמר אליו אל תשב כי רחוב בלילה ולנו בחוץ כי ברחוב נלין: בראשית יט ב 81. ויאמר אליו אל תשב כי רחוב בלילה ולנו בחוץ כי ברחוב נלין: בראשית יט ב 82. ויאמר אליו אל תשב כי רחוב בלילה ולנו בחוץ כי ברחוב נלין: בראשית יט ב 83. ויאמר אליו אל תשב כי רחוב בלילה ולנו בחוץ כי ברחוב נלין: בראשית יט ב 84. ויאמר אליו אל תשב כי רחוב בלילה ולנו בחוץ כי ברחוב נלין: בראשית יט ב 85. ויאמר אליו אל תשב כי רחוב בלילה ולנו בחוץ כי ברחוב נלין: בראשית יט ב 86. ויאמר אליו אל תשב כי רחוב בלילה ולנו בחוץ כי ברחוב נלין: בראשית יט ב 87. ויאמר אליו אל תשב כי רחוב בלילה ולנו בחוץ כי ברחוב נלין: בראשית יט ב 88. ויאמר אליו אל תשב כי רחוב בלילה ולנו בחוץ כי ברחוב נלין: בראשית יט ב 89. ויאמר אליו אל תשב כי רחוב בלילה ולנו בחוץ כי ברחוב נלין: בראשית יט ב 90. ויאמר אליו אל תשב כי רחוב בלילה ולנו בחוץ כי ברחוב נלין: בראשית יט ב 91. ויאמר אליו אל תשב כי רחוב בלילה ולנו בחוץ כי ברחוב נלין: בראשית יט ב 92. ויאמר אליו אל תשב כי רחוב בלילה ולנו בחוץ כי ברחוב נלין: בראשית יט ב 93. ויאמר אליו אל תשב כי רחוב בלילה ולנו בחוץ כי ברחוב נלין: בראשית יט ב 94. ויאמר אליו אל תשב כי רחוב בלילה ולנו בחוץ כי ברחוב נלין: בראשית יט ב 95. ויאמר אליו אל תשב כי רחוב בלילה ולנו בחוץ כי ברחוב נלין: בראשית יט ב 96. ויאמר אליו אל תשב כי רחוב בלילה ולנו בחוץ כי ברחוב נלין: בראשית יט ב 97. ויאמר אליו אל תשב כי רחוב בלילה ולנו בחוץ כי ברחוב נלין: בראשית יט ב 98. ויאמר אליו אל תשב כי רחוב בלילה ולנו בחוץ כי ברחוב נלין: בראשית יט ב 99. ויאמר אליו אל תשב כי רחוב בלילה ולנו בחוץ כי ברחוב נלין: בראשית יט ב 100. ויאמר אליו אל תשב כי רחוב בלילה ולנו בחוץ כי ברחוב נלין: בראשית יט ב

רבינו חננאל

דברים מהו דברים רבנן דקיסרי אמרי קילוסין: **כיצד** תולין אותו משקיעין את הקורה כו'. ת"ר כיצד עושין משהין עד שקיעת החמה וגומרין (אותו) [את דינו] ומיד ממיתין אותו ואחר [כך] תולין אותו אחד קושר ואחד מתיר כדי לקיים בו מצות תלייה וכשתולין אותו אין תולין אותו אלא בעץ תלוש שצריך לקוברו עמו בתפישתו (ואין) [ואם] מניחין אותו תלוי עוברין בלאו שנא' לא תלין נבלתו על העץ כי קללת אלהים תלוי. כלומר מפני מה זה תלוי מפני שקילל השם פי' באין לחקור מה אמר בקללה ויאמרו כך וכך נמצא שם שמים מתברך בכינוי. אמר ר"מ בזמן שאדם מצטער מה הלשון אומרת קלני מראשי וכו'. פירש אביי קל לית כלומר אין בו קלות בכאב ודחה רבא ואמר מי שאין בו קלות כובד יש בו אי הכי כבד עלי ראשי מבעי ליה ופירש רבא קליל לי עלמא כלומר הרוח תשש ונעשית קלה ומעוטה ואקשי' האי קללת מבעי ליה לגופיה ת"ל ללמד כי המקלל את השם נתלה ודחי' א"כ הוה ליה למיכתב מקלל מדשני קרא וכתב קללת ש"מ מקלל וש"מ נמי רוחו של אדם נכאבת בזמן שנכאב אחד מן האברים ואמרינן ונימא האי קללת להכי הוא דאתא לכדרבא ולא שמעינן מינה דמקלל הוא ופרקינן א"כ הוה למיכתב קלת מאי קללת ש"מ תרתי ש"מ הא דרבא ש"מ דמקלל הוא: ולא המלין את הנתלה בלבד עובר בלאו אלא אפי' המלין מתו כר' יוחנן דאמר מדכתיב כי קבור תקברנו ומה ת"ל תקברנו לרבות שאר מתים ומדסמיך לא תלין ש"מ ללאו הוא דאתא איכא דאמרי אמר ר' יוחנן רמז לקבורת המת מן התורה מדכתיב תקברנו שאין ת"ל תקברנו אלא ללמד שחייב מן התורה לקבורת המת: **א"ל** שבור מלכא לרב חמא מנא לכו קבורה מן התורה שתק ולא אמר ליה ולא מידי ואמרינן הוה ליה למימר ליה מדכתיב כי קבור תקברנו ודחי' יכול למימר דעביד ארגז כלומר תתנהו בארון. קבורה בארץ מנא להו שאין ת"ל תקברנו דדריש אנן לא משמע ליה למלכא לימא ליה מדאיקבור אבות ומשה ורבינו ואמרינן יכול למימר מנהגא בעלמא הוא וכן הא דכתיב בבנו של ירבעם וקברו אותו כי זה לבדו יבא לירבעם אל קבר וכן לא יספדו לו ולא יקברו דרך מנהג העולם כי קאמרינן צוואה מנא לן. וק"ל

לג א מיי' פי"ג מהלכות סנהדרין הל"ו ופ"ל מהלכות אבל הל"ט [טור יו"ד סי' שמח]:
לד ב מיי' פט"ו מהלכו' סנהדרין הלכה ז:
לה ג מיי' שם הלכה ט:
לו ד ה מיי' פי"ב מהל' אבל הלכה ג סמג עשין מד"ס ג טור שו"ע יו"ד סימן שמח סעיף ב וג' וסימן שכב סעיף ג [וכ"כ בלפס מו"ק פ"ג דף לג.]:
לז ו ז ח מיי' שם סמג שם טוש"ע יו"ד סימן מצד סעיף ט וסעיף י:

תורה אור השלם

1. וְכִי יִהְיֶה בְאִישׁ חֵטְא מִשְׁפַּט מָוֶת וְהוּמָת וְתָלִיתָ אֹתוֹ עַל עֵץ:
דברים כא כב
2. לֹא תָלִין נִבְלָתוֹ עַל הָעֵץ כִּי קָבוֹר תִּקְבְּרֶנּוּ בַּיּוֹם הַהוּא כִּי קִלְלַת אֱלֹהִים תָּלוּי וְלֹא תְטַמֵּא אֶת אַדְמָתְךָ אֲשֶׁר יְיָ אֱלֹהֶיךָ נֹתֵן לְךָ נַחֲלָה:
דברים כא כג
3. וְקָפְדוּ לוֹ כָּל יִשְׂרָאֵל וְקָבְרוּ אֹתוֹ כִּי זֶה לְבַדּוֹ יִבְא לְיֵרְבְעָם אֶל קֶבֶר יַעַן נִמְצָא בּוֹ דָּבָר טוֹב אֶל יְיָ אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל בְּבֵית יָרְבְעָם: מלכים א יד יג
4. מְמוֹתֵי תַחֲלָאִים יָמֻתוּ לֹא יִסָּפְדוּ וְלֹא יִקָּבְרוּ לְדֹמֶן עַל פְּנֵי הָאֲדָמָה יִהְיוּ וּבַחֶרֶב וּבְרָעָב יִכָּלוּ וְהָיְתָה נִבְלָתָם לְמַאֲכָל לְעוֹף הַשָּׁמַיִם וּלְבֶהֱמַת הָאָרֶץ: ירמיהו טז ד
5. כִּי אָדָם אֵין צַדִּיק בָּאָרֶץ אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה טוֹב וְלֹא יֶחֱטָא: קהלת ז כ
6. וַתָּמָת שָׂרָה בְּקִרְיַת אַרְבַּע הִוא חֶבְרוֹן בְּאֶרֶץ כְּנָעַן וַיָּבֹא אַבְרָהָם לִסְפֹּד לְשָׂרָה וְלִבְכֹּתָהּ:
בראשית כג ב
7. בְּשָׁלוֹם תָּמוּת וּכְמִשְׂרְפוֹת אֲבוֹתֶיךָ הַמְּלָכִים הָרִאשֹׁנִים אֲשֶׁר הָיוּ לְפָנֶיךָ כֵּן יִשְׂרְפוּ לָךְ וְהוֹי אָדוֹן יִסְפְּדוּ לָךְ כִּי דָבָר אֲנִי דִבַּרְתִּי נְאֻם יְיָ:
ירמיהו לד ה

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה לגעביד ליה וכו' לא משמע ליה לשבור מלכא למהוי:

(ב) [מוספ' פ"ט], ג) [גי' סילקוט פ"ב יומתן מניין נאמרו את מתו שהוא עובר בג"ע ת"ל לא תלין נבלתו מניין שעובר אף בעשה ת"ל כי קבור תקברנו פ"ל רמז לקבורה מן התורה מניין ת"ל כי קבור מה ת"ל תקברנו מכאן רמז לקבורה], ד) וקברו אותו כי זה לבדו יבא לירבעם אל קבר וכן לא יספדו לו ולא יקברו דרך מנהג העולם כי קאמרינן צוואה מנא לן. וק"ל ה) [ועי"ע תוס' בכורות נב: ד"ה נאמרו],

ת"ש [1]נבזה בעיניו נמאס [ו]זה חזקיהו מלך יהודה [2]שגירר עצמות אביו על מטה של חבלים ואי משום יקרא דחיי הוא מ"ט כי היכי דתיהוי ליה כפרה לאבוה [ח] ומשום כפרה דאבוה משהו ליה ליקרא דישראל גופייהו ניחא להו דמיחלי יקרייהו לגביה [3]ת"ש אמר להן אל תספדוני בעיירות ואי אמרת יקרא דחיי מאי נפקא ליה מינה קסבר ליתייקרו ביה ישראל טפי ת"ש [ז]הלינו לכבודו [א] להביא לו ארון ותכריכין אינו עובר עליו מאי לאו לכבודו של מת לא לכבודו של חי ומשום כבודו של חי מבית ליה למת אין כי אמר רחמנא [2]לא תלין נבלתו על העץ דומיא דתלוי דאית ביה בזיון אבל הכא כיון דלית ביה בזיון לא ת"ש [ט]הלינו לכבודו לשמע עליו עיירות להביא לו מקוננות להביא לו ארון ותכריכין אינו עובר עליו שכל העושה אינו אלא לכבודו של מת ה"ק כל העושה לכבודו של חי אין בו בזיון למת ת"ש ר' נתן אומר סימן יפה למת שנפרעין ממנו לאחר מיתה מת שלא נספד [י]ולא נקבר או שחיה גוררתו או שהיו גשמים מזלפין על מטתו זהו סימן יפה למת ש"מ יקרא דשכבי הוא שמע מינה: לא היו קוברין כו': וכל כך למה לפי [2]שאין קוברין רשע אצל צדיק דאמר [י]ר' אחא בר חנינא מנין שאין קוברין רשע אצל צדיק שנאמר [3]ויהי הם קוברים איש והנה ראו את הגדוד וישליכו את האיש בקבר אלישע [כ] ויגע האיש בעצמות אלישע ויחי ויקם על רגליו אמר ליה רב פפא ודילמא לאיקיומא [4]ויהי נא פי שנים ברוחך אלי אמר ליה אי הכי היינו דתניא על רגליו עמד ולביתו לא הלך אלא ויהי נא פי שנים היכי משכחת לה דאחייא [כ]א"ל רבי יוחנן שריפא צרעת נעמן שהיא שקולה כמת דכתיב [5]אל נא תהי כמת ובשם שאין קוברין רשע אצל צדיק [ל]כך אין קוברין רשע חמור אצל רשע קל וליתקון ארבע קברות שני קברות גמרא גמירי לה [מ]אמר עולא א"ר יוחנן [ד]אבל חלב והפריש קרבן והמיר דתו [ס] וחזר בו הואיל ונדחה ידחה איתמר נמי [ע] א"ר ירמיה אמר ר' אבהו א"ר יוחנן [ה]אבל חלב והפריש קרבן ונשתטה וחזר ונשתפה הואיל ונדחה ידחה וצריכא דאי אשמעינן קמייתא משום דאיהו דחה נפשיה בידים אבל האי דממילא קא דחי אימא כישן דמי ואי אשמעינן הכא משום דאין בידו לחזור אבל התם דבידו לחזור אימא לא צריכא אמר רב יוסף אף אנן נמי תנינא [ס]היו בה קדשים קדשי מזבח יצאו בדק הבית יפדו והוינן בה אמאי יצאו כיון דאיקטול הויא להו כפרה וליסקו לגבוה לאו משום דאמרינן הואיל ונדחו ידחו א"ל אביי מי סברת מת מתוך רשעו הויא ליה כפרה מת מתוך רשעו לא הויא ליה כפרה דתני רב שמעיה [י]יכול אפילו פירשו אבותיו מדרכי ציבור יטמא ת"ל [6]בעמיו [פ]בעושה מעשה עמיו א"ל רבא מי קא מדמית נהרג מתוך רשעו למת מתוך רשעו מת מתוך רשעו כיון דכי אורחיה קמיית לא הויא ליה כפרה נהרג מתוך רשעו כיון דלאו כי אורחיה מיית הויא ליה כפרה תדע דכתיב [7]מזמור לאסף אלהים באו גוים בנחלתך טמאו את היכל קדשך [וגו'] נתנו את נבלת עבדיך מאכל לעוף השמים בשר חסידיך לחיתו ארץ מאי עבדיך ומאי חסידיך לאו חסידיך ממש עבדיך הנך דמחייבי דינא דמעיקרא וכיון דאיקטול קרי להו עבדיך אמר ליה אביי מי קא מדמית

הרוגי

אבל חלב והפריש קרבן. כה"ג נראה ונדמה הוא והוי מני לשמעינן רבותא טפי דאפילו קרבן. כה"ג נראה ונדמה הוא והוי מני לשמעינן רבותא טפי דאפילו המיר ועש"ג דדחוי מעיקרא הוי דחוי כדשמעי' ליה לר' יוחנן בפ"ק דקידושין (דף ז. ושם) גבי דהמה אל שני שותפין ורבותא הוא טפי מדחוי מעיקרא כדמוכח בפ' לוקח (שם דף לג. ושם) דאפילו מן הגזול

מן הקדשו הקדש:

אימא בישן דמי. נראה לגמרי כיון דיש חזי אפי' בשעה שהוא יש כדתנן בפרק כל הגט (גיטין דף כח.) השולח מטלתו ממדינת הים מקריבין אותו בחזקת שהוא קיים ולא חיישינן שמא יש בשעת הקרבה אלא כלומר כיון דמי לאפי' דלא הוי חזי אין לראוי להיות דחוי משום דממילא מיתער והוי נמי ממילא מיטמפי:

ואמאי כיון דמיקטיל הוה להו כפרה. והא דתנן בחלק (לקמן דף קיג:) מנסי עיר הנדחת אין להם חלק לעוה"ב הני מילי דלא מיקטלו אבל אם הן אומרים והרגוהו הוא ודחו. כ"ג יוסף ס"ל כרבי יוחנן דמפרש טעמא בחלק (לקמן דף קיב:) משום דזמם לעשות תועבה דאי כר"ל דמוקי לה בקדשים קלים ומליבא דרבי יוסי הגלילי דאמר ממון בעלים הן ע"כ אין תלוי משום דחויא אלא משום ממונם אבד דהני ממון בעלים הן ומקמ תימה גבי המיר דתו או נשתטה לא יועיל להם לעייה כמו בעיר הנדחת וידמו אפי' דמיס:

משמטוס

נבזה בעיניו נמאס. פ[ה]תלים (כד) כתיב מי יעלה בהר ה' ונקי כפים ובר לבב וגו' ומשמיב נמי הא: **על מטה של חבלים.** דרך בזיון מפני שהיה חביו רצוץ ◦ וביזיון לעין כל כדי שיתייקרו המחריב ולכבוד עצמו לא חש ומפני כבוד אב נמי ליכא למיחש דנשיק בעמך כתיב (שמות כג) **בעושה מעשה עמיו**[ע].

נבזה בעיניו הוא עלמו נתבזה ונמאס בפני עלמו אלא חש לכבודו במקום קידוש ה'. ומי אמרת כבוד שעושין למת מינו שלו אלא של חיים מ"ט **עביד הכי למה ליזיח לת החייס: אל תספדוני בעיירות.** רבינו הקדוש **נוה לת נניו בכתובות** (דף קג.) בהעושה על תספדוני כמותיכו לת מרובי למקום קבורתי דהוה מת בגליפורי וקבורתו בזית שעירים על תספדוני בעיירות קטנות שתעברו עליהן אלא בכרכים גדולים לתיכא מינהי טובא ומיכנפי מעיירות נמי להתם: **מאי נאו לכבודו של מת.** אלמא יקרא לעבדי ליה דיליה הוא: **ומביא ליה למת.** תרגומו של מלין[פ]: **כי אמר רחמנא לא תלין.** ורבינו נמי אמר כל המתים היינו כי משהו ליה לתחוייה בעלמא אלא אינפא ליה ביה דהיינו בזיון ודומיא דתלוי אבל המי לתייקרו ביה קרובין לאו בזיון הוא **לדיליה: לשמע.** כמו (שמואל ו טו) ויישמע שתול לשון תפיסה להספידו: **שימן יפה למת.** כשנפרעין ממנו בעוה"ז לאחר מיתה דיש לו כפרה בכך: **ש"מ יקרא דשכבי הוא.** דלמי לאו יקרא דשכבי אמאי מיכפר בגזיונים: **ויחי ויקס על רגליו.** תותו שנקבר נגיד השקר היה הוא הנגיד אשר השיב את עידו לאכול ולשתות בגיד אל ונענש עידו על ידו והמיתו האריה[י] וכשמת לאחר ימים קברוהו אצל אלישע ולא הוכשר אצל המקום שיקבר אצלו והחייהו: **נא פי שנים.** אלישע החיה את המת והיה לו לאלישע להחזות שני מתים והוא לא החיה אלא נפח שומעת: **נא נתך.** ומי משום ברכתא דאלישע הוה היכי מקיימת ליה: **ונשם שאין קוברים רשע אצל צדיק.** לפרושי טעמא דמתני' מהדר **לדפיכך נתקנו שני קברות שאין קוברין ושקלין ומרפין שהן רשעים שאין ממוליס אצל נהרגין ומזנקין שהן רשעים קליס: וליפקין מרכע.** להא מרפין אצל מקלין קליס הס: **גמרא גמירי לה.** הלכה למשה מסיני: **הואיל ונדחה.** הקרבן כשהמיר דמו[פ] דאין מקבלין קרבן מן המומרים[ס] כדתניא מע"ה פרט למומר[ע] בשחיטת חולין בפ"ק (דף ה:). שוטה ומי אלו בר כפרה היא דיקריב מומו לרלוזו כתיב (ויקרא ו) **: ליען דמי.** ככל אדם היתים בלילה ואינם נדמים בכך לאחר שניעורו: **אצל הפס. דיש בידו לחזור: אימא לא.** הוי ליחוי: **היו בה קדשים.** בעיר הנדחת אין מרפין עם שאלה דכתיב (דברים יג) שאלה ואל אצל שמים ומיהו מיקרב לא קרבו משום דכתיב (משלי כא) זבח רשעים תועבה ואם קדשי מזבח הן ואפילו עולות ושלמים נדבה יאומו: **קדשי בדק הבית יפדו.** כשאחר בדק הבית והפורה אותם יאכלם שהרי לא נאסרו לאלו בילהו הוו. ומדקתני יאומו ש"מ משום דנדחו מהקרבה כשהמירו[פ] בעליהן הוא דמומר[פ] לע"ז לא מקבלינן שום קרבן מיניה כדאמרי' בהכל שוחטין (חולין דף ה:): **דחואל ונדחו ידחו.** דמי משום זבח רשעים הא כיון דלאיקטול אית להו כפרה: **יכול פירשו.** אלו ואלו אל כהן: **מדרכי לבור.** כגון מומר[ב]: **יטמא.** להס כאומתם ת"ל (ויקרא כא) לנפש לא יטמא בעמיו כי אם לשארו וגו' בעושה מעשה עמיו יטמא לו ואם לאו אל יטמא אפי' לשארו. אלמא לא כיפרה לו מיתתו אם לא מזר הוו:

הרוגי

שדין אבילות משיסתם הגולל חיילא אבילות ועת סתימת הגולל עדיין רשע ואינן חייבין להתאבל על רשע. מתי הויא ליה כפרה בעת דחזו צערא דקברא הואיל ונדחית האבילות נדחית לגמרי כדתנן לא היו מתאבלין עליהן אלא מתאוננין שאין אנינה אלא בלב ואקשי' אי הכי דמדחזו צערא דקברא איכפר להו למה ליה עיכול דקתני נתאכל הבשר מלקטין לעצמות וקוברין אותן ושנינן דמההיא שעתא מסרח ולא אפשר לאפוקי מקברא. אבל הרוגי מלכות כיון דשלא כדין נהרגין מיד הויא להו כפרה מדכתיב נתנו את נבלת עבדיך מאכל לעוף השמים בשר חסידיך לחיתו ארץ וק"ל חסידיך חסידים ממש עבדיך הנך הוא דמחייבי דינא מעיקרא וכיון דאיקטול קרי לה עבדיך ש"מ הריגה כפרה ליהוי: **א"ר** יוחנן אכל חלב והפריש קרבן ונשתמד וחזר בו הואיל ונדחה ידחה וכן אכל חלב והפריש קרבן ונשתטה וחזר

רבינו חננאל

מצוה זו מדרבנן היא: **איבעיא** להו קבורה משום בזיונא הוא או משום כפרה כלומר חבוט הקבר מכפר למאי נפקא מינה כגון דפקיד לא תקברוה להההוא גברא אי אמרת משום בזיונא הוא לאו כל כמינה אלא אי אמרת משום כפרה הא אמר לא בעינא כפרה ת"ש מדאיקבור צדיקי ואי אמרת משום כפרה צדיקי כפרה בעי ודחי' אין דכתיב כי אדם אין צדיק בארץ וגו' וסוגיא שלקא דמשום כפרה: **איבעיא** להו הספדא דיקרא דחיי או יקרא דשכבי היא למאי נפקא מינה דאמר לא תספדוני אי נמי לאפוקי מיתמי שכר הספדנין אם הוא יקרא דשכבי מפקינן ואי לאו לא ופשטנא יקרא דשכבי הוא ת"ש ויבא אברהם לספוד לשרה ודחי' שרה גופה ניחא לה לאיתיקר בה אברהם ת"ש לא יספדו ולא יקברו כו' ת"ש נבזה בעיניו נמאס זה חזקיה מלך יהודה שגרר עצמות אביו במטה של חבלים ואי אמרת יקרא דחיי הוא אמאי עבד הכי ואמרינן כי היכי דתיהוי כפרה לאבוה ת"ש בשלום תמות כו' ת"ש אמר להם ר' אל תספדוני בעיירות ת"ש הלינו לכבודו להביא לו ארון ותכריכין או (למקוננות) [להביא לו מקוננות] לשמע עליו עיירות אינו עובר עליו שכל מה שעושה לכבודו של מת הוא עושה כו' ת"ש ר' נתן אומר סימן יפה למת שנפרעין ממנו כיצד לא נספד ולא נקבר או חיה גוררתו או גשמים זולפין על מטתו זהו סימן יפה למת שנפרעין ממנו אחר מטתו ש"מ יקרא דשכבי הוא ש"מ: **לא** היו קוברין אותו בקבורת אבותיו כו' לפי שאין קוברין רשע אצל צדיק ומנא לן שנא' ויהי הם קוברים איש והנה ראו את הגדוד וגו' ודחי' ודילמא לא החיה הקב"ה אותו האיש המת שנגע בעצמות אלישע אלא כדי לקיומי ביה ברכת אליהו ויהי נא פי שנים ברוחך אלי א"כ היינו דתניא על רגליו עמד ולביתו לא הלך אלא ש"מ שלא יהא קבור רשע אצל צדיק אבל אלישע החיה בן השונמית וריפא צרעת נעמן ששקולה כמת שהצרוע חשוב כמת כדכתי' אל נא תהי כמת וגם כך אין קוברין רשע חמור אצל רשע קל: סוגיא דשמעתא מת מתוך רשעו מיתתו לא הויא לו כפרה וכן אפילו נהרג מתוך רשעו אין לו כפרה עד דמטיא ליה צערא דקברא ומשום הכי אין חיוב אבילות בקרוב והנהרג

תורה אור השלם

1. נִבְזֶה בְּעֵינָיו נִמְאָס וְאֶת יִרְאֵי יְיָ יְכַבֵּד נִשְׁבַּע לְהָרַע וְלֹא יָמֵר:
תהלים טו ד
2. לֹא תָלִין נִבְלָתוֹ עַל הָעֵץ כִּי קָבוֹר תִּקְבְּרֶנּוּ בַּיּוֹם הַהוּא כִּי קִלְלַת אֱלֹהִים תָּלוּי וְלֹא תְטַמֵּא אֶת אַדְמָתְךָ אֲשֶׁר יְיָ אֱלֹהֶיךָ נֹתֵן לְךָ נַחֲלָה:
דברים כא כג
3. וַיְהִי הֵם קֹבְרִים אִישׁ וְהִנֵּה רָאוּ אֶת הַגְּדוּד וַיַּשְׁלִיכוּ אֶת הָאִישׁ בְּקֶבֶר אֱלִישָׁע וַיֵּלֶךְ וַיִּגַּע הָאִישׁ בְּעַצְמוֹת אֱלִישָׁע וַיְחִי וַיָּקָם עַל רַגְלָיו:
מלכים ב יג כא
4. וַיְהִי כְעָבְרָם וְאֵלִיָּהוּ אָמַר אֶל אֱלִישָׁע שְׁאַל מָה אֶעֱשֶׂה לָךְ בְּטֶרֶם אִלָּקַח מֵעִמָּךְ וַיֹּאמֶר אֱלִישָׁע וְיְהִי נָא פִּי שְׁנַיִם בְּרוּחֲךָ אֵלָי:
מלכים ב ב ט
5. אַל נָא תְהִי כְּמֵת אֲשֶׁר בְּצֵאתוֹ מֶרֶחֶם אִמּוֹ וְיֵאָכֵל חֲצִי בְשָׂרוֹ:
במדבר יב יב
6 וַיֹּאמֶר יְיָ אֶל מֹשֶׁה אָמֹר אֶל הַכֹּהֲנִים בְּנֵי אַהֲרֹן וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם לְנֶפֶשׁ לֹא יִטַּמָּא בְּעַמָּיו:
ויקרא כא א
7. מִזְמוֹר לְאָסָף אֱלֹהִים בָּאוּ גוֹיִם בְּנַחֲלָתֶךָ טִמְּאוּ אֶת הֵיכַל קָדְשֶׁךָ שָׂמוּ אֶת יְרוּשָׁלַם לְעִיִּים: נָתְנוּ אֶת נִבְלַת עֲבָדֶיךָ מַאֲכָל לְעוֹף הַשָּׁמָיִם בְּשַׂר חֲסִידֶיךָ לְחַיְתוֹ אָרֶץ:
תהלים עט א-ב

גליון הש"ס

רש"י ד"ה על מטה וכו' וביזיון לעין כל. עי' תוספות מהר"י לנים לוי כלל ה' סימן מ"ט:

הגהות הב"ח

(ו) גמ' דמיהוי ליה כפרה לאבוה. נ"ב ונקשה והרי בפמוך גבי מ"ם מדר' נתן מבואר דלוקח אם הוא משום יקרא דשכבי מי מיכפ' לממ מיחה בידו אבל אי לא מיחה בידו הוא לו כפרה אבל מי משום יקרא דחיי לו כפרה כלל מה שמבזין אותו לאחר מותו כמו שפרש"י שם:

מוסף רש"י

הובא בסוף המסכת.

משיסתום הגולל. פי' הקונטר' הוא דף הנמצן לגמרן לכסוי ומותו שבדפוסות קרוי דופק והקשה ר"ת לתמרינן בפ' מי שמתו (כרכות דף יט:) דל"ר מלעזר ברבי לדוק מדלגין היינו על גבי מרוצות לקרקע מלבי ישראל ומי כיסוי מרון הוא גולל הא קא מטמא דקא דרשינן בפ' בהמה המקשה (חולין דף עב.) וכל שאר יגע על פני השדה לרבות גולל ודופק ומפי' הוא טמון בארץ לכיון דגולל מטמא בהאל טומאה בוקעת ועולה ויש מפרשים אע"ג דגולל מטמא בהאל מ"מ היו יכולים לדלג ולטמאות עצמן מגולל כדתמרינן בפרקין שמחות (פ"ד) כל שאין הגזיר מגלח עליה אין כהן מוזהר עליה ואומר ר"ת דמשמעתא היא דהא רבינא דס לאין הגזיר מגלח עליה [א] ואין זו קושיא דשם טומאה בעי למימר בפרקין שמחות דעל חלי לוג דס גזיר מגלח ולא אתא למעוטי אלא כליס הנוגעים בתא לאין גזיר מגלח ואין כהן מוזהר ועוד קשה לר"ת דתמרינן ליה מעל פני השדה משמע שהוא מגולה ואתא כיסוי מרון טמון הוא ויש מפרשים דלא מרבינן ליה כיסוי מרון לשם גולל אלא כשהוא מגולה ולא כשהוא טמון והשתא ניחא דהיא דתמרינן היינו ומיהו קשה לתמרי בפ"ק דעירובין (דף טו:) כל דבר שיש בו רוח חיים אין עושין אותו גולל לקבר ואין דרך לעשות כיסוי מרון מבעלי חיים ומיהו משכחן דמיירי הש"ס בדבר שאינו הוה בפ' בהמה המקשה (חולין דף ע.) הדניק שני לחמים יצא מזה ונכנס לזה ומפרש ר"ת דגולל היינו מבן גדול מלשון וגללו את האבן (בראשית כט) שמניחין על הקבר לשימון והיא מלבה דכתיב (שם לה) היא מצבת קבורת רחל ואותן האבנים שמניחין בגללין שהאבן גדולה יושבת עליהם אלא שלא תכבד על המת נקרטין דופק ויש קושר בהמה לשימון עד שימלא מבן פן יתבד מקום הקבר והיא למלבין לא היה שם מצבה וכ"ת היכא לליכא גולל מאימת חיילא מבילות מ"מ חיילא מסיסתום הקבר בהוייתו [ב]:

איתיביה החוצב קבר. פ"ה דסלקא דעתך להוא הדין לצורך אחר והייט טעמא דלא בעי למימר משום כבוד אביו כדלקמן דאי בממונו לא מיתסר כלל בעלמא

משום כבוד אביו אין לומר:

מאי טעמא לא גמר מעגלה ערופה. תימה כי גמר נמי מעגלה ערופה הא אמר ר' יוחנן בפרק לומו ומת בנו (חולין דף פב.) עריפתה לוסרתה ורבא פסיק [ג] כר' יוחנן בר משלם ועוד הקשה ריב"ל אמאי לא קא אמר ורבא מ"ט לא אמר כאביי דהאי ליתנא רגיל הש"ס בכל דוכתא ויש לפרש דהכי קאמר מ"ט לא גמר מעגלה ערופה לטעמיה וכן אביי אמאי טעמא לא גמר מעבודת כוכבים לטעמיה פי' מעבודת כוכבים עלמה שלמדנו מיד מיהו פירש הקונטרס דעבדו שם לא ליירי בעבודת כוכבים: **מיטמא חיית.** שהזמינו לכך ונקרא שם המת עליו: **מילפא היא.** למאי שמא: **הזמנה.** שהזמינו לכך ונקרא שם המת עליו: **מילפא היא.** כלומר כרכו בו: **שם שם.** במריס כתיב (במדבר כ) ותמת שם מריס ותקבר שם וכע"ז כתיב (דברים יב) לשכן עבדו שם הגויס: **עגלה ערופה בהזמנה מיפסרא.** דקי"ל ירידתה לנחל מיתן היא לוסרתה בקידושין (דף מז.) וכבריתות (כה.): **ע"ז בהזמנה לא מיפסרא.** להדיוט דתניא בתמ' ע"ג (דף מד:) המומר בית זה לע"ז שור זה לע"ז מותר שמין הקדש לע"ז:

משמשין

הרוגי מלכות להרוגי בית דין הרוגי מלכות כיון דשלא בדין קא מיקטלי הויא להו כפרה [א] הרוגי בית דין כיון דבדין קא מיקטלי לא הוי להו כפרה תדע דתנן לא היו קוברין אותו בקברות אבותיו ואי סלקא דעתך כיון דאיקטול הויא להו כפרה ליקברו מיתה וקבורה בעינן מותיב רב אדא בר אהבה לא היו מתאבלין אלא אונניין שאין אניות אלא בלב ואי סלקא דעתך כיון דאיקבור הויא להו כפרה ליאבלו בעינן נמי עיכול בשר דיקא נמי דקתני נתעכל הבשר מלקטין את העצמות וקוברין אותן במקומן שמע מינה רב אשי אמר [ב] אבילות מאימתי קא מתחלת [ג] מסתימת הגולל כפרה מאימתי קא הויא מכי חזו צערא דקברא פורתא הלכך הואיל ואידחו ידחו אי הכי למה לי עיכול בשר משום דלא אפשר קבריה דרב הוו שקלי מיניה עפרא לאישתא בת יומא אתו אמרו ליה לשמואל אמר להו יאות עבדין קרקע עולם הוא [ד] וקרקע עולם אינה נאסרת דכתיב [ה] וישלך את עפרה על קבר בני העם מקיש קבר בני העם לעבודת כוכבים מה עבודת כוכבים [ו] במחובר לא מיתסרא דכתיב [ז] אשר אתם יורשים אותם את אלהיהם על ההרים הרמים על ההרים אלהיהם [ח] ולא ההרים אלהיהם הכא נמי במחובר לא מיתסר מיתיבי [ט] החוצב קבר לאביו והלך וקברו במקום אחר הרי זה לא יקבר בו עולמית הכא במאי עסקינן [י] בקבר בנין תא שמע [יא] קבר חדש מותר בהנאה הטיל בו נפל אסור בהנאה [יב] הכא נמי בקבר בנין תא שמע [יג] נמצא אתה אומר שלש קברות הן קבר הנמצא קבר הידוע קבר המזיק את הרבים [יד] קבר הנמצא מותר לפנותו פינהו מקומו טהור ומותר בהנאה [טו] קבר הידוע אסור לפנותו פינהו מקומו טמא ואסור בהנאה [טז] קבר המזיק את הרבים מותר לפנותו פינהו מקומו טהור ואסור בהנאה [יז] הכא נמי בקבר בנין וקבר הנמצא מותר לפנותו דילמא מת מצוה הוא [יח] ומת מצוה קנה מקומו שאני מת מצוה [יט] דקלא אית ליה איתמר האורג בגד למת אביי אמר אסור ורבא אמר מותר אביי אמר אסור [כ] הזמנה מילתא היא ורבא אמר [כא] מותר הזמנה לאו מילתא היא מאי טעמא דאביי [כב] גמר [כג] שם [כד] מעגלה ערופה מה עגלה ערופה מיוחדת שהיא מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה אף כל שהוא מפסיק ומפרכס ומת בעריפה יצתה זו שאין מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה [כה] ורבא [כו] שם [כז] מעגלה ערופה לא גמר מעגלה ערופה מיוחדת שהיא מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה [כח] אי הכי [כט] מה עגלה ערופה שהיא מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה יצתה זו שאין מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה [ל] אלא מעתה מה עגלה ערופה שהיא מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה יצתה זו שאין מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה [לא] אלא מעתה מה עגלה ערופה שהיא מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה יצתה זו שאין מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה [לב] אלא מעתה מה עגלה ערופה שהיא מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה יצתה זו שאין מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה [לג] אלא מעתה מה עגלה ערופה שהיא מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה יצתה זו שאין מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה [לד] אלא מעתה מה עגלה ערופה שהיא מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה יצתה זו שאין מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה [לה] אלא מעתה מה עגלה ערופה שהיא מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה יצתה זו שאין מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה [לו] אלא מעתה מה עגלה ערופה שהיא מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה יצתה זו שאין מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה [לז] אלא מעתה מה עגלה ערופה שהיא מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה יצתה זו שאין מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה [לח] אלא מעתה מה עגלה ערופה שהיא מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה יצתה זו שאין מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה [לט] אלא מעתה מה עגלה ערופה שהיא מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה יצתה זו שאין מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה [מ] אלא מעתה מה עגלה ערופה שהיא מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה יצתה זו שאין מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה [מא] אלא מעתה מה עגלה ערופה שהיא מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה יצתה זו שאין מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה [מב] אלא מעתה מה עגלה ערופה שהיא מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה יצתה זו שאין מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה [מג] אלא מעתה מה עגלה ערופה שהיא מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה יצתה זו שאין מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה [מד] אלא מעתה מה עגלה ערופה שהיא מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה יצתה זו שאין מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה [מה] אלא מעתה מה עגלה ערופה שהיא מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה יצתה זו שאין מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה [מו] אלא מעתה מה עגלה ערופה שהיא מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה יצתה זו שאין מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה [מז] אלא מעתה מה עגלה ערופה שהיא מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה יצתה זו שאין מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה [מח] אלא מעתה מה עגלה ערופה שהיא מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה יצתה זו שאין מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה [מט] אלא מעתה מה עגלה ערופה שהיא מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה יצתה זו שאין מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה [נ] אלא מעתה מה עגלה ערופה שהיא מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה יצתה זו שאין מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה [נא] אלא מעתה מה עגלה ערופה שהיא מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה יצתה זו שאין מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה [נב] אלא מעתה מה עגלה ערופה שהיא מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה יצתה זו שאין מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה [נג] אלא מעתה מה עגלה ערופה שהיא מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה יצתה זו שאין מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה [נד] אלא מעתה מה עגלה ערופה שהיא מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה יצתה זו שאין מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה [נה] אלא מעתה מה עגלה ערופה שהיא מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה יצתה זו שאין מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה [נו] אלא מעתה מה עגלה ערופה שהיא מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה יצתה זו שאין מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה [נז] אלא מעתה מה עגלה ערופה שהיא מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה יצתה זו שאין מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה [נח] אלא מעתה מה עגלה ערופה שהיא מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה יצתה זו שאין מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה [נט] אלא מעתה מה עגלה ערופה שהיא מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה יצתה זו שאין מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה [ס] אלא מעתה מה עגלה ערופה שהיא מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה יצתה זו שאין מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה [סא] אלא מעתה מה עגלה ערופה שהיא מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה יצתה זו שאין מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה [סב] אלא מעתה מה עגלה ערופה שהיא מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה יצתה זו שאין מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה [סג] אלא מעתה מה עגלה ערופה שהיא מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה יצתה זו שאין מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה [סד] אלא מעתה מה עגלה ערופה שהיא מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה יצתה זו שאין מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה [סה] אלא מעתה מה עגלה ערופה שהיא מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה יצתה זו שאין מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה [סו] אלא מעתה מה עגלה ערופה שהיא מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה יצתה זו שאין מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה [סז] אלא מעתה מה עגלה ערופה שהיא מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה יצתה זו שאין מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה [סח] אלא מעתה מה עגלה ערופה שהיא מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה יצתה זו שאין מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה [סט] אלא מעתה מה עגלה ערופה שהיא מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה יצתה זו שאין מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה [ע] אלא מעתה מה עגלה ערופה שהיא מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה יצתה זו שאין מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה [עא] אלא מעתה מה עגלה ערופה שהיא מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה יצתה זו שאין מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה [עב] אלא מעתה מה עגלה ערופה שהיא מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה יצתה זו שאין מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה [עג] אלא מעתה מה עגלה ערופה שהיא מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה יצתה זו שאין מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה [עד] אלא מעתה מה עגלה ערופה שהיא מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה יצתה זו שאין מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה [עה] אלא מעתה מה עגלה ערופה שהיא מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה יצתה זו שאין מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה [עו] אלא מעתה מה עגלה ערופה שהיא מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה יצתה זו שאין מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה [עז] אלא מעתה מה עגלה ערופה שהיא מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה יצתה זו שאין מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה [עח] אלא מעתה מה עגלה ערופה שהיא מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה יצתה זו שאין מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה [עט] אלא מעתה מה עגלה ערופה שהיא מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה יצתה זו שאין מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה [פ] אלא מעתה מה עגלה ערופה שהיא מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה יצתה זו שאין מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה [פא] אלא מעתה מה עגלה ערופה שהיא מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה יצתה זו שאין מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה [פב] אלא מעתה מה עגלה ערופה שהיא מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה יצתה זו שאין מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה [פג] אלא מעתה מה עגלה ערופה שהיא מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה יצתה זו שאין מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה [פד] אלא מעתה מה עגלה ערופה שהיא מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה יצתה זו שאין מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה [פה] אלא מעתה מה עגלה ערופה שהיא מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה יצתה זו שאין מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה [פו] אלא מעתה מה עגלה ערופה שהיא מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה יצתה זו שאין מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה [פז] אלא מעתה מה עגלה ערופה שהיא מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה יצתה זו שאין מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה [פח] אלא מעתה מה עגלה ערופה שהיא מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה יצתה זו שאין מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה [פט] אלא מעתה מה עגלה ערופה שהיא מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה יצתה זו שאין מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה [צ] אלא מעתה מה עגלה ערופה שהיא מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה יצתה זו שאין מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה [צא] אלא מעתה מה עגלה ערופה שהיא מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה יצתה זו שאין מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה [צב] אלא מעתה מה עגלה ערופה שהיא מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה יצתה זו שאין מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה [צג] אלא מעתה מה עגלה ערופה שהיא מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה יצתה זו שאין מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה [צד] אלא מעתה מה עגלה ערופה שהיא מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה יצתה זו שאין מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה [צה] אלא מעתה מה עגלה ערופה שהיא מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה יצתה זו שאין מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה [צו] אלא מעתה מה עגלה ערופה שהיא מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה יצתה זו שאין מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה [צז] אלא מעתה מה עגלה ערופה שהיא מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה יצתה זו שאין מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה [צח] אלא מעתה מה עגלה ערופה שהיא מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה יצתה זו שאין מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה [צט] אלא מעתה מה עגלה ערופה שהיא מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה יצתה זו שאין מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה [ק] אלא מעתה מה עגלה ערופה שהיא מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה יצתה זו שאין מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה [קא] אלא מעתה מה עגלה ערופה שהיא מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה יצתה זו שאין מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה [קב] אלא מעתה מה עגלה ערופה שהיא מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה יצתה זו שאין מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה [קג] אלא מעתה מה עגלה ערופה שהיא מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה יצתה זו שאין מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה [קד] אלא מעתה מה עגלה ערופה שהיא מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה יצתה זו שאין מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה [קה] אלא מעתה מה עגלה ערופה שהיא מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה יצתה זו שאין מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה [קו] אלא מעתה מה עגלה ערופה שהיא מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה יצתה זו שאין מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה [קז] אלא מעתה מה עגלה ערופה שהיא מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה יצתה זו שאין מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה [קח] אלא מעתה מה עגלה ערופה שהיא מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה יצתה זו שאין מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה [קט] אלא מעתה מה עגלה ערופה שהיא מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה יצתה זו שאין מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה [קי] אלא מעתה מה עגלה ערופה שהיא מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה יצתה זו שאין מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה [קיא] אלא מעתה מה עגלה ערופה שהיא מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה יצתה זו שאין מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה [קיב] אלא מעתה מה עגלה ערופה שהיא מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה יצתה זו שאין מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה [קיג] אלא מעתה מה עגלה ערופה שהיא מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה יצתה זו שאין מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה [קיד] אלא מעתה מה עגלה ערופה שהיא מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה יצתה זו שאין מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה [קטו] אלא מעתה מה עגלה ערופה שהיא מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה יצתה זו שאין מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה [קטז] אלא מעתה מה עגלה ערופה שהיא מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה יצתה זו שאין מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה [קיז] אלא מעתה מה עגלה ערופה שהיא מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה יצתה זו שאין מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה [קיח] אלא מעתה מה עגלה ערופה שהיא מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה יצתה זו שאין מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה [קיט] אלא מעתה מה עגלה ערופה שהיא מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה יצתה זו שאין מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה [קכ] אלא מעתה מה עגלה ערופה שהיא מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה יצתה זו שאין מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה [קכא] אלא מעתה מה עגלה ערופה שהיא מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה יצתה זו שאין מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה [קכב] אלא מעתה מה עגלה ערופה שהיא מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה יצתה זו שאין מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה [קכג] אלא מעתה מה עגלה ערופה שהיא מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה יצתה זו שאין מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה [קכד] אלא מעתה מה עגלה ערופה שהיא מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה יצתה זו שאין מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה [קכה] אלא מעתה מה עגלה ערופה שהיא מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה יצתה זו שאין מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה [קכו] אלא מעתה מה עגלה ערופה שהיא מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה יצתה זו שאין מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה [קכז] אלא מעתה מה עגלה ערופה שהיא מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה יצתה זו שאין מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה [קכח] אלא מעתה מה עגלה ערופה שהיא מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה יצתה זו שאין מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה [קכט] אלא מעתה מה עגלה ערופה שהיא מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה יצתה זו שאין מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה [קל] אלא מעתה מה עגלה ערופה שהיא מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה יצתה זו שאין מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה [קלא] אלא מעתה מה עגלה ערופה שהיא מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה יצתה זו שאין מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה [קלב] אלא מעתה מה עגלה ערופה שהיא מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה יצתה זו שאין מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה [קלג] אלא מעתה מה עגלה ערופה שהיא מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה יצתה זו שאין מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה [קלד] אלא מעתה מה עגלה ערופה שהיא מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה יצתה זו שאין מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה [קלה] אלא מעתה מה עגלה ערופה שהיא מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה יצתה זו שאין מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה [קלו] אלא מעתה מה עגלה ערופה שהיא מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה יצתה זו שאין מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה [קלז] אלא מעתה מה עגלה ערופה שהיא מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה יצתה זו שאין מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה [קלח] אלא מעתה מה עגלה ערופה שהיא מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה יצתה זו שאין מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה [קלט] אלא מעתה מה עגלה ערופה שהיא מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה יצתה זו שאין מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה [קמ] אלא מעתה מה עגלה ערופה שהיא מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה יצתה זו שאין מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה [קמא] אלא מעתה מה עגלה ערופה שהיא מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה יצתה זו שאין מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה [קמב] אלא מעתה מה עגלה ערופה שהיא מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה יצתה זו שאין מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה [קמג] אלא מעתה מה עגלה ערופה שהיא מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה יצתה זו שאין מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה [קמד] אלא מעתה מה עגלה ערופה שהיא מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה יצתה זו שאין מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה [קמה] אלא מעתה מה עגלה ערופה שהיא מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה יצתה זו שאין מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה [קמו] אלא מעתה מה עגלה ערופה שהיא מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה יצתה זו שאין מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה [קמז] אלא מעתה מה עגלה ערופה שהיא מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה יצתה זו שאין מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה [קמח] אלא מעתה מה עגלה ערופה שהיא מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה יצתה זו שאין מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה [קמט] אלא מעתה מה עגלה ערופה שהיא מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה יצתה זו שאין מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה [קנ] אלא מעתה מה עגלה ערופה שהיא מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה יצתה זו שאין מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה [קנא] אלא מעתה מה עגלה ערופה שהיא מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה יצתה זו שאין מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה [קנב] אלא מעתה מה עגלה ערופה שהיא מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה יצתה זו שאין מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה [קנג] אלא מעתה מה עגלה ערופה שהיא מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה יצתה זו שאין מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה [קנד] אלא מעתה מה עגלה ערופה שהיא מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה יצתה זו שאין מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה [קנה] אלא מעתה מה עגלה ערופה שהיא מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה יצתה זו שאין מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה [קנו] אלא מעתה מה עגלה ערופה שהיא מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה יצתה זו שאין מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה [קנז] אלא מעתה מה עגלה ערופה שהיא מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה יצתה זו שאין מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה [קנח] אלא מעתה מה עגלה ערופה שהיא מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה יצתה זו שאין מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה [קנט] אלא מעתה מה עגלה ערופה שהיא מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה יצתה זו שאין מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה [קס] אלא מעתה מה עגלה ערופה שהיא מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה יצתה זו שאין מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה [קסא] אלא מעתה מה עגלה ערופה שהיא מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה יצתה זו שאין מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה [קסב] אלא מעתה מה עגלה ערופה שהיא מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה יצתה זו שאין מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה [קסג] אלא מעתה מה עגלה ערופה שהיא מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה יצתה זו שאין מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה [קסד] אלא מעתה מה עגלה ערופה שהיא מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה יצתה זו שאין מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה [קסה] אלא מעתה מה עגלה ערופה שהיא מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה יצתה זו שאין מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה [קסו] אלא מעתה מה עגלה ערופה שהיא מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה יצתה זו שאין מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה [קסז] אלא מעתה מה עגלה ערופה שהיא מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה יצתה זו שאין מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה [קסח] אלא מעתה מה עגלה ערופה שהיא מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה יצתה זו שאין מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה [קסט] אלא מעתה מה עגלה ערופה שהיא מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה יצתה זו שאין מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה [קע] אלא מעתה מה עגלה ערופה שהיא מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה יצתה זו שאין מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה [קעא] אלא מעתה מה עגלה ערופה שהיא מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה יצתה זו שאין מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה [קעב] אלא מעתה מה עגלה ערופה שהיא מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה יצתה זו שאין מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה [קעג] אלא מעתה מה עגלה ערופה שהיא מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה יצתה זו שאין מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה [קעד] אלא מעתה מה עגלה ערופה שהיא מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה יצתה זו שאין מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה [קעה] אלא מעתה מה עגלה ערופה שהיא מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה יצתה זו שאין מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה [קעו] אלא מעתה מה עגלה ערופה שהיא מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה יצתה זו שאין מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה [קעז] אלא מעתה מה עגלה ערופה שהיא מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה יצתה זו שאין מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה [קעח] אלא מעתה מה עגלה ערופה שהיא מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה יצתה זו שאין מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה [קעט] אלא מעתה מה עגלה ערופה שהיא מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה יצתה זו שאין מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה [קפ] אלא מעתה מה עגלה ערופה שהיא מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה יצתה זו שאין מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה [קפא] אלא מעתה מה עגלה ערופה שהיא מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה יצתה זו שאין מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה [קפב] אלא מעתה מה עגלה ערופה שהיא מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה יצתה זו שאין מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה [קפג] אלא מעתה מה עגלה ערופה שהיא מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה יצתה זו שאין מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה [קפד] אלא מעתה מה עגלה ערופה שהיא מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה יצתה זו שאין מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה [קפה] אלא מעתה מה עגלה ערופה שהיא מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה יצתה זו שאין מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה [קפו] אלא מעתה מה עגלה ערופה שהיא מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה יצתה זו שאין מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה [קפז] אלא מעתה מה עגלה ערופה שהיא מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה יצתה זו שאין מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה [קפח] אלא מעתה מה עגלה ערופה שהיא מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה יצתה זו שאין מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה [קפט] אלא מעתה מה עגלה ערופה שהיא מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה יצתה זו שאין מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה [קצ] אלא מעתה מה עגלה ערופה שהיא מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה יצתה זו שאין מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה [קצא] אלא מעתה מה עגלה ערופה שהיא מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה יצתה זו שאין מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה [קצב] אלא מעתה מה עגלה ערופה שהיא מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה יצתה זו שאין מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה [קצג] אלא מעתה מה עגלה ערופה שהיא מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה יצתה זו שאין מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה [קצד] אלא מעתה מה עגלה ערופה שהיא מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה יצתה זו שאין מפסקת ומפרכסת ומתה בעריפה [קצה] אלא מעתה מה עגלה ערופה שהיא מפסקת ומפרכסת ומ

משמשין ממשמשין גמרינן. ג) מיהו מת מצוה גופיה ילפינן מעגלה ערופה כדלקמיה בפ"ב דמסכת ע"ג (דף כט: ושם) וה"ת ועוד"ל אם מת מי גרע מתכריכין דלמטי בהעור והרוטב (מוליו דף קכב.) דבר תורה עור לבדו טהור ומפני מה אמרו טמא מפני שלא יעשה בדם מעור חבירו ואמו שהיחין לחמור אלמא ליכא מיסורא דלוורייתא ומפרש ר"ת דלא"ג דאסור מדלוורייתא הולכו לגוזר טומאה משום דחמירא להו לאינשי טומאה מאיסורא דלמשכחן בסוף כילד צולין (פסחים דף פה.) הפיגול והנותר מטמאין את הידים משום חשדי כהונה ומשום עגלי כהונה אע"ג דבלאו הכי ליכא למיגזר משום דבר תורה: **נתנו** לספר. תימה תקשה נמי לגבי דנקט לעיל ומת"ל הכא בדאיתא שיעור מעשה להם אין כלי עולה מטומאתו אלא בשיעור מעשה וכן ההיא דנפק שבנאו לשם מי וסופיך בו לימוש אחד לשם מת משמע לימוד בלא הוסיף לא מהני מדפרין מיניה לרבות ולגבי ניחא וכן מדנקט כיס שעשאו להניח תפילין ולא נקט יחדו וכופת שאור שייחדה ליציבה דפ' אלו עוברין (שם דף מה: ושם) וסדין שעשאו וילון להקומץ רבה (מנחות דף כד: ושם) הכי נמי בדאיתא שיעור מעשה מיהו קשה דמ"כ בלא נתנו לספר נמי טהור מן המדרש ב] מי איכא שיעור מעשה ומהניא להיו תכיו ומתו מזרקין בו כלים משמע דזריקה בעלמא בלא שום מעשה מהני לגבי ול"ל לייחוד לדיבור בעלמא לא מהני אלא ת"כ נטלו ומתר זה יהיה למת ולספר והא דנקט לחורג לאו דוקא אלא משום רבותא דרבה לחפ"ה שרי: **מותר** המת ליורשיו. תימה מי נגעו מעות טווי לגריג מי איכא למ"ד ומי נגעו בגדים דמת זה יהא מותר בהנאה הטיל בו נפל אסור בהנאה הטיל אין לא הטיל לא ה"ה דאע"ג דלא הטיל ולאפוקי מדרבן שמעון בן גמליאל דאמר אין לנפלים תפיסת הקבר קמ"ל ת"ש מותר המתים למתים מותר המת ליורשיו הכא במאי עסקינן שגבו מחיים הא לא תני הכי דתנן מותר המתים למתים מותר המת ליורשיו ותני עלה כיצד גבו למתים סתם זהו מותר המת ליורשיו וליטעמיך אימא סיפא ר"מ אומר לא יגע בהן עד שיבא אליהו ר' נתן אומר יעשנו דימום על קברו או זילוף לפני מטתו רבא מתרץ לה אביי מתרץ לטעמיה ורבא מתרץ לטעמיה אביי מתרץ לטעמיה דכ"ע הזמנה מילתא היא ת"ק סבר דחזי ליה תפים דלא חזי ליה לא תפים ור"מ מספקא ליה אי תפים אי לא תפים הלכך לא יגע בהן עד שיבא אליהו ור' נתן פשיטא ליה דודאי תפים הלכך יעשה דימום על קברו ורבא מתרץ לטעמיה לכ"ע הזמנה לאו מילתא היא תנא קמא סבר כי בזו ליה אחולי מחיל זילותיה גבי יורשין ור"מ מספקא ליה אי מחיל אי לא מחיל הלכך לא יגע בהן כו' ורבי נתן פשיטא ליה דלא מחיל הלכך יעשה דימום על קברו או זילוף לפני מטתו ת"ש [ה]היו אביו ואמו מזרקין בו כלים מצוה על האחרים להצילן התם

משמשין ממשמשין גמרינן לאפוקי עגלה ערופה דהיא גופה קדושה ואביי מ"ט לא גמר מעבודת כוכבים אמר לך מידי דאורחיה גמרינן לאפוקי עבודת כוכבים דלאו אורחא: (סימן כפ"ה נפשי"ה דחציב"א נכים"א דאומנ"א) מיתיבי [ג]אפפה שהוא טמא מדרס ונתנתו לספר טהור מן המדרס אבל טמא [ג](מגע מדרס) אימא [ג]נתנתו וכרכתו למה לי נתנתו וכרכתו כדרב חסדא דאמר רב חסדא [ג]האי [ג]סודרא דאומניה למיצר ביה תפילין וצר ביה תפילין אסור למיצר ביה פשיטי אומנייה ולא צר ביה צר ביה ולא אומנייה שרי למיצר ביה פשיטי ולאביי דאמר [ז]הזמנה מילתא היא אומנייה אע"ג דלא צר ביה צר ביה אי אומנייה אין אי לא אומנייה לא ת"ש [ד]נפש שבנאו לשם חי מותר בהנאה הוסיף בו דימום אחד לשם מת אסור בהנאה הכא במאי עסקינן [ה]דרמא ביה מת אי הכי מאי איריא הוסיף כי לא הוסיף נמי לא צריכא [ו]אע"ג דפנייה אמר רפרם בר פפא אמר רב חסדא [ז]אם היה מכירו חולצו ומותר [ח]ת"ש החוצב קבר לאביו והלך וקברו בקבר אחר הרי זה לא יקבר בו עולמית התם משום כבוד אביו הכי נמי מסתברא דקתני סיפא רבן שמעון בן גמליאל אומר אף החוצב אבנים לאביו והלך וקברו במקום אחר הרי זה לא יקבר בהן עולמית אי אמרת בשלמא משום כבוד אביו שפיר אלא אי אמרת משום הזמנה [ט]טווי לאריגה מי איכא למאן דאמר ת"ש קבר [י]חדש מותר בהנאה הטיל בו נפל אסור בהנאה הטיל אין לא הטיל לא ה"ה דאע"ג דלא הטיל ולאפוקי מדרבן שמעון בן גמליאל דאמר [יא]אין לנפלים תפיסת הקבר קמ"ל ת"ש [יב]מותר המתים למתים מותר המת ליורשיו הכא במאי עסקינן שגבו מחיים הא לא תני הכי דתנן [יג]מותר המתים למתים מותר המת ליורשיו ותני עלה כיצד גבו למתים סתם זהו מותר המת ליורשיו וליטעמיך אימא סיפא [יד]ר"מ אומר לא יגע בהן עד שיבא אליהו [טו]ר' נתן אומר יעשנו דימום על קברו או זילוף לפני מטתו רבא מתרץ לה אביי מתרץ לטעמיה ורבא מתרץ לטעמיה דכ"ע הזמנה מילתא היא ת"ק סבר דחזי ליה תפים דלא חזי ליה לא תפים ור"מ מספקא ליה אי תפים אי לא תפים הלכך לא יגע בהן עד שיבא אליהו ור' נתן פשיטא ליה דודאי תפים הלכך יעשה דימום על קברו ורבא מתרץ לטעמיה לכ"ע הזמנה לאו מילתא היא תנא קמא סבר כי בזו ליה אחולי מחיל זילותיה גבי יורשין ור"מ מספקא ליה אי מחיל אי לא מחיל הלכך לא יגע בהן כו' ורבי נתן פשיטא ליה דלא מחיל הלכך יעשה דימום על קברו או זילוף לפני מטתו ת"ש [טז]היו אביו ואמו מזרקין בו כלים מצוה על האחרים להצילן התם

משמשין ממשמשין גמרינן. [ג]מיהו מת מצוה גופיה ילפינן מעגלה ערופה כדלקמיה בפ"ב דמסכת ע"ג (דף כט: ושם) וה"ת ועוד"ל אם מת מי גרע מתכריכין דלמטי בהעור והרוטב (מוליו דף קכב.) דבר תורה עור לבדו טהור ומפני מה אמרו טמא מפני שלא יעשה בדם מעור חבירו ואמו שהיחין לחמור אלמא ליכא מיסורא דלוורייתא ומפרש ר"ת דלא"ג דאסור מדלוורייתא הולכו לגוזר טומאה משום דחמירא להו לאינשי טומאה מאיסורא דלמשכחן בסוף כילד צולין (פסחים דף פה.) הפיגול והנותר מטמאין את הידים משום חשדי כהונה ומשום עגלי כהונה אע"ג דבלאו הכי ליכא למיגזר משום דבר תורה: **נתנו** לספר. תימה תקשה נמי לגבי דנקט לעיל ומת"ל הכא בדאיתא שיעור מעשה להם אין כלי עולה מטומאתו אלא בשיעור מעשה וכן ההיא דנפק שבנאו לשם מי וסופיך בו לימוש אחד לשם מת משמע לימוד בלא הוסיף לא מהני מדפרין מיניה לרבות ולגבי ניחא וכן מדנקט כיס שעשאו להניח תפילין ולא נקט יחדו וכופת שאור שייחדה ליציבה דפ' אלו עוברין (שם דף מה: ושם) וסדין שעשאו וילון להקומץ רבה (מנחות דף כד: ושם) הכי נמי בדאיתא שיעור מעשה מיהו קשה דמ"כ בלא נתנו לספר נמי טהור מן המדרש ב] מי איכא שיעור מעשה ומהניא להיו תכיו ומתו מזרקין בו כלים משמע דזריקה בעלמא בלא שום מעשה מהני לגבי ול"ל לייחוד לדיבור בעלמא לא מהני אלא ת"כ נטלו ומתר זה יהיה למת ולספר והא דנקט לחורג לאו דוקא אלא משום רבותא דרבה לחפ"ה שרי: **מותר** המת ליורשיו. תימה מי נגעו מעות טווי לגריג מי איכא למ"ד ומי נגעו בגדים דמת זה יהא מותר בהנאה הטיל בו נפל אסור בהנאה הטיל אין לא הטיל לא ה"ה דאע"ג דלא הטיל ולאפוקי מדרבן שמעון בן גמליאל דאמר [יא]אין לנפלים תפיסת הקבר קמ"ל ת"ש [יב]מותר המתים למתים מותר המת ליורשיו הכא במאי עסקינן שגבו מחיים הא לא תני הכי דתנן [יג]מותר המתים למתים מותר המת ליורשיו ותני עלה כיצד גבו למתים סתם זהו מותר המת ליורשיו וליטעמיך אימא סיפא [יד]ר"מ אומר לא יגע בהן עד שיבא אליהו ר' נתן אומר יעשנו דימום על קברו או זילוף לפני מטתו רבא מתרץ לה אביי מתרץ לטעמיה ורבא מתרץ לטעמיה דכ"ע הזמנה מילתא היא ת"ק סבר דחזי ליה תפים דלא חזי ליה לא תפים ור"מ מספקא ליה אי תפים אי לא תפים הלכך לא יגע בהן עד שיבא אליהו ור' נתן פשיטא ליה דודאי תפים הלכך יעשה דימום על קברו ורבא מתרץ לטעמיה לכ"ע הזמנה לאו מילתא היא תנא קמא סבר כי בזו ליה אחולי מחיל זילותיה גבי יורשין ור"מ מספקא ליה אי מחיל אי לא מחיל הלכך לא יגע בהן כו' ורבי נתן פשיטא ליה דלא מחיל הלכך יעשה דימום על קברו או זילוף לפני מטתו ת"ש [טז]היו אביו ואמו מזרקין בו כלים מצוה על האחרים להצילן התם

מאמאין. שלא מת: **ממאמאין**. שלא עבודת כוכבים: **גמרינן**. ללמד מיתסרי בהזמנה דהאי קרא לאחר עבדו אם במאמאי עבודת כוכבים מוקמינן ליה בסמ' ע"ג (דף נא:) **דתניא** אחד תאבדון את כל המקומות[ד] בכלים שנאמרו בהן לע"ז הכתוב מדבר דאילו מקומות ממש לא מיתסרי לכתיב אלהיהם על ההריס[ה] ולא ההריס אלהיהם יכול יהו נאסרין מיד ת"ל הזמנה ת"ל לאחר עבדו אם[ו] מאמאין ואילך: **מידי דלוורייתא**. שדרך היהודים לעשות כן אבל ע"ז לאסורה לעבוד אף בגני מי לאחר לא מיתסרא מאמאי דילמא הזמנה [א] אף בהזמנה לילמא מהדדי בהו ולא מאמאי בהו עבודת כוכבים: **לפה**. לעיף: **שהוא טמא מדרס**. שאף הוא רואי למדרס פעמי' שמקפלתו ויושבת עליו או נשענת לאחה עליה: **ונתנו לספר**. תורה: **טהור מן המדרס**. הלא שום טבילה דבטיל ליה אם מדרס לחומרים לו עמוד ונעשה מלאכתו ואינו מטמא עוד לאם וכלים אבל אם כלי עליו אאף מטפחת הספרים מטמאות טומאה במגע וזה הרי נגע בעצמו בעודו מדרס וכשאבד אם מדרס ממנו מ"מ עדיין כלי הוא ונאחר עליו טומאת מגע שהרי הוא רואי לו [ט]מדקתני טהור מן המדרס בהזמנה בעלמא ילמא מילתא היא: ס"ג **ל"ל נתנו וכרכו כדרב חסדא.** כלומר למה לי תרוייהו תיפני בכרכתו לחודיה דהא מילתא היא ומאני כדרב חסדא לחמר תרוייהו בעינן בכרכתו מקרעי בעלמא הוא לחודה: **מומנה ולא לר ביה**. הזמנה לאו מילתא היא לר ביה ולא מזמנה מקרעי בעלמא הוא. ומדאי פליג עליה דרב חסדא ואית ליה הזמנה מילתא היא הלכך מזמנה מילתא היא לר ביה [י]ובדייתא נתנתו דוקא קאמר ולא בעי כרכתו: **לר ביה לי מזמניה ולא לא מזמניה לא**. דלקרעי בעלמא הוא: **נפש**. בגין שעל הקבר שבנאו לשם מי לכשיתות יקבר בו: **דימום**. נדבך של מבנים: **אסור**. מלמא הזמנה מילתא היא: **לא לריכא**. האי הוסיף מלא לאמרינן דאע"ג דפנייה למא לאחר זמן מתוך הקבר הקבר אסור בהנאה משום הוסיף דה"ל הזמנה ומעשה דאי לא הוסיף שרי מי פנייה דה"ל כלר ביה ולא מזמניה: **אם היה מכירו**. לאותו דימום: **לא יקבר בו**. מלמא הזמנה מילתא היא: **משום כבוד אביו**. יש לאחוש אבל משום מיסורי הנאה ליכא כגון אם מבנו לשם מת אחר מתחילה לא: **החוצב אבנים**. מן הסר לבנות בהן קבר לאביו ולא בנה הרי זה כו': **טווי לאריג מי איכא למ"ד**. אפי' מבי לא קאמר מלא בחורג דאריג חזי למת אבל טווה פשתן לאריג בגד למת לא אמר דמיהוי הזמנה: **קבר חדש**. משמע קס"ד אפילו זימנו למת: **לא טהיל לא**. ומע"ג דהזמין: **ס"ה מע"ג דלא טהיל**. וקבר חדש דקאמר כשחבנו למדש מי או שתש לכשיטרך והאי דקאמר הטיל משום דבעי לאשמועינן דאפל תופש קברו לאוקרו אף ע"ג שפינהו: **ולאפוקי דר"ש בו'**. במסכת אהלות (פט"ז בתוספתא ה"ו): **מופר המפים**. גבו לדקה למתי מלוה או לעגייס מתיס והותירו מהן יניחוס לעורך מתיס אחריס: **מופר המת**. גבו לשם מת פלוני: **ליורשיו**. ליהנות מהן. מלמא הזמנה לאו מילתא היא: **אימא סיפא**. מדרמית לה מריפא סייעיה מסיפא: **לא יגע בהן**. כדמפרש טעמא לקמן: **דימום**. בגין: **זילוף**. יין: **מפרץ לטעמיה**. לאוקומי כולי תנאי כוותיה: **דלא חזי ליה**. שאינו צריך להוליך בו דהייגו מותר: **מספקא ליה**. הלכך בלא דעת יורשין לא יעשה דימום דילמא לא תפיס ומפקדא להו ליורשין: **לאו מילתא היא**. וטעמייהו דר"מ ורבי נתן לאו משום מיסורי הנאה הוא אלא לפי שאתבזה המת עליהן כשגבו חותם בשמו: **ס"ק סבר**. מחייס אחליה לזילותיה ויאחל ליה שיתבזה לאחר מיתתו להנאת יורשין: **מזרקין בו כלים**. זורקין בגדיהם עליו יותר מן הצורך מפני חיבתו ומחמת לערן מתכוונין לאסור את כל ממונם עליו: **מצוה על אחריס**. הרואין אותם להניחם ולילטן מעליו לאין השבת חביבה גדולה מזה. מלמא הזמנה לאו מילתא היא דאי מילתא היא ליכא הלכה:

התם

ד) כלים פכ"ח מ"ב ע"ש, ה) [בשבת ליתא ושם] ו) [ועי"ש בהרטבורג ובתוי"ט], ז) ברכות כג:, ח) [לעיל מז: וש"נ], ט) [לעיל מז:], י) [מגילה כו:], יא) [לעיל מז:], יב) [תוספתא אהלות פט"ז], יג) [בקלים פ"ג מ"ה], יד) [שם], טו) [בתוספ' בקלים ליתא כמו הכא ועי' תוי"ט גי' הירושלמי], טז) [דברים יג], יז) [שם], יח) [שם], יט) ל"ל ומדקתני רש"ל, כ) [ל"ל ומצינו], כא) [ל"ל ומעשה] כ) מ"מ מת גופי' ילפי' מעגלה כל"ל. מהר"ם, ל) [ועי' תוס' חולין קכב. ד"ה עורות וכו'],

הגהות מהר"ב רנשבורג

א] רש"י ד"ה מידי דלוורמיה וכו' הלכך לא מתסרי תאמאי דילמא בהזמנה לף וכו' ומתקן מלא לף: ב] תוס' ד"ה נתנו וכו' בלא נתנתו לספר נמי טהור מן המדרש. נ"ב ע"ש בשבת לף נא ע"ב תוס' ד"ה מה בלא"ה שבשבת כזה ודוק היטב:

מוסף רש"י

ולאביי כו' אי לא אזמניה לא. קדים ומרי למילר ביה (ברכות כג:). **החוצב קבר לאביו**. משמע, לא יקבר בו הבן עולמית, לכיון דהוחזק למת מאבר בכל הגלה, וקס"ל הס"ס נמי אם תלבו נפיש לאחר חמר (לעיל מז:). **קבר חדש**. ולא למת הוחזק אלא מלבו מאם ולכשיטות לו מת יקברנו בו (שם).

רבינו חננאל

גמר שם שם מע"ז שנאמר אשר עבדו שם הגרים מה ע"ז בהזמנה לא מיתסר עד שתיעבד אף מת כך ומותבינן עליה דרבה הא דתנן במס' כלים פרק כ"ח כפה שטמא מדרס ונתנתו על הספר טהור מן המדרס אבל טמא טמא מת ותנן במס' זבים פ"ד אמר ר' יהושע נדה שישבה עם הטהורה במטה כיפה שבראשה טמאה מדרס ישבה בספינה כלים שבראש הנס שבספינה טמאים מדרס ש"מ הזמנה מילתא היא ופריך נתנתו וכרכתו על הספר כלומר צריך הזמנה ומעשה לפיכך נתנתו היא הזמנה וכרכתו כדר' חסדא דאמר סודר דאומניה למיצר ביה תפילין וצר בי' תפילין אסור למיצר ביה זוזי אומניה ולא צר ביה צר ביה ולא אומניה שרי למיצר ביה זוזי חסדא סבר בעי' הזמנה ומעשה

רבינו חננאל (המשך)

תרוייהו אבל הא בלא הא לא מהני. במנחות פ"ג הקשו מהא דתנן במס' כלים פרק כ"ז סדין שהוא טמא מדרס ועשאו וילון טהור מן המדרס אבל טמא מגע מדרס אמר ר' יוסי וכי באיזה מדרס נגע זה אלא אם נגע בו זב טמא מגע זב ושקלו וטרו ואמרי אלא מסיפא מדדה ר' יוסי בב' סדינין המקופלין ומונחין זע"ז וישב הזב עליהן העליון טמא מדרס והתחתון טמא מדרס ומגע מדרס ש"מ כלי שאינו לא משכב ולא מושב ודרס עליו הזב טמא מדרס והיא טומאה (קלה) [חמורה] פי' טמא מדרס ומגע מדרס שאם היה סדין טמא מדרס ומגע מדרס ועשאו וילון טהור מן המדרס ונשארה טומאת מגע מדרס שנגעה בו: והא דאמר רב פפא אם היה מכירו להחוא דימוס דאוספיה לשם מת חולצו ומותר אותו נפש שבנאו לשם חי פשוט הוא: והא דאמר רשב"ג אף החוצב אבנים לקבר אביו וקברו במקום אחר לא יקבר בו עולמית. פריך רבא התם לאו משום דהזמנה מילתא היא אלא משום כבוד אביו ת"ש מותר המתים למתים מותר המת ליורשיו כיצד גבו למת סתם זהו מותר המתים למתים גבו למת זה זהו מותר המת ליורשיו ר"מ אומר לא יגע בהן עד שיבא אליהו ר' נתן אומר יעשה דימוס על קברו או זילוף לפני מטתו רבא מתרץ לה כולה לטעמיה ואמר כולי עלמא הזמנה לאו מילתא היא תנא קמא סבר זה המת זכה בהו בכולהו וכי מבזי ליה יורשין ומשייריה מידי מהני זוזי דגבו להו לתכריכין מחיל זילותא לגבייהו לפיכך אמר מותר המת ליורשיו ר"מ מספקא ליה אי מחיל אי לא מחיל לפיכך תני לא יגע בהן ר' נתן פשיטא ליה דלא

נג א ב מיי' פכ"ג מהל' כלים הכ"י:
נד ג מיי' פ"ד מהלכות תפילין הלכה ט סמג עשין כה טור או"ח סי"מ סימן מד סעיף ג:
נה ד ה ו ז מיי' פ"ד מהלכות אבל הל"ט סמג עשין מד"ס ג טוש"ע יו"ד סימן שסד סעיף ג:
נו ח מיי' פ"ט מהלכות מאכלות אסורות עשיין הל"ח סמג עשין קסב טור או"ח יו"ד סימן שנו סעיף ג:
נז ט מיי' פ"ל מהלכות אבל הלכה כג סמג עשין ג טוש"ע יו"ד סימן שמו סעיף ג [וכרב אלפס עוד במוק"ק פ"ג דף כלו. עוד ביממות פ"ו דף כו:]: